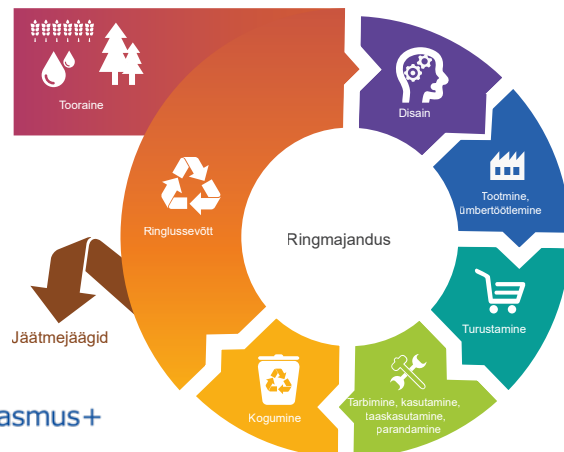

Mida tähendab ringmajandus?

Ringmajandus kui mõiste on üsna uus, kuid selle tähendus on tegelikult lihtne. Kõige paremini tuleb see esile, kui võrrelda ringmajandust tavalise, nii-öelda sirgjoonelise ehk lineaarse majandusega. Uuri üht oma pastakat. Tõenäoliselt oli selle valmistamiseks vaja plasti, metalli, tinti jms. Metallimaaki kaevandati, plast segati kokku erinevatest ainetest. Võimalik, et su pastakas on toodetud Hiinas. Selle tegemiseks kasutati masinaid ja energiat. Siis transporditi pastakad maailma eri paikade poodidesse ja ühest sellisest sa oma pastaka saidki.

Mis su pastakast saab, kui see enam ei kirjuta? Tõenäoliselt viskad selle prügikasti. Seal edasi liigub pastakas prügimäele või põletamisele. Pastaka elu oli sirgjooneline: tooraine korjati kokku, seda kasutati ning siis visati minema.

Kui pastakas ei läheks prügisse, vaid uuesti tootja kätte ja pastaka kõiki osi saaks uute pastakate (või muude asjade) tootmiseks kasutada, siis oleks pastaka elu ringjooneline. Sel juhul peaks tootja juba algusest peale mõtlema, kuidas teha pikema eluga pastakat ja kuidas vanu pastakaid uuesti kokku koguda. Ringmajanduse mõte on selles, et ükski materjal ei läheks kaduma, vaid et kõike saaks üha uuesti kasutada.

Kui palju jäätmeid tekib?

Eestis tekib ühe elaniku kohta aastas umbes 390 kg jäätmeid, Euroopas keskmiselt aga rohkem – üle 480 kg elaniku kohta.

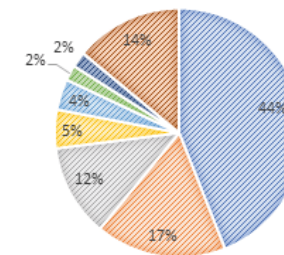
2018. aastal tekkis Eestis kokku üle 535 000 tonni olmejäätmeid.

Maailmapanga hinnangul tekib kogu maailmas 2 miljardit tonni olmejäätmeid aastas. Nii Eestis kui ka maailmas üldiselt on näha, et olmejäätmeid tekib üha kiiremini juurde. Kui praeguse tempoga jätkata, siis 2050. aastaks tekib juba 3,4 miljardit tonni jäätmeid.

Kõrgema sissetulekuga riikides (sh Eestis) toodetakse 34% kogu maailma olmejäätmeid, ehkki elanike arvu järgi on nende riikide osakaal vaid 16%. Kõrge sissetulekuga riikides tekib olmejäätmeid juurde palju aeglasemalt kui madalama sissetulekuga riikides. See tähendab, et elanikud, kes alustavad väga madala palgaga, tahavad üldiselt oma tarbimist kiiresti suurendada, et sellega koos tõuseks ka heaolu. Kui aga ühiskond jõuab teatud kõrgema sissetuleku piirini, siis hakatakse uuesti tarbimist piirama ja näiteks maailmavaatelistel põhjustel (öko-elustiil, mure keskkonna pärast jne).

MIS TÜÜPI OLMEJÄÄTMEID MAAILMAS TEKIB?

■ Toiduained, taimsed jäätmed ■ Paber ja papp ■ Plast ■ Klaas ■ Metall ■ Kumm ja nahk ■ Puit ■ Muu

Jäätmete sorteerimine ja äraviimine

Miks räägitakse tavakeeles prügist, aga ametlikult hoopis jäätmetest? Sõna „prügi” viitab sellele, et neid asju pole võimalik uuesti kasutada, vaid kõlbavad üksnes äraviskamiseks. Sõna „jäätmel” (ehk tarbimisest järele jäävad materjalid) viitab sellele, et nendega on võimalik midagi muud ette võtta.

Eestis on jäätmete liigiti kogumine ehk sorteerimine kohustuslik. Üldiselt kogutakse jäätmeid liigiti nii: olmejäätmed, paberi- ja papijäätmed, biolagunevad jäätmed, pakendid. See, millised jäätmekonteinerid kodude juures on, sõltub piirkonnast, omavalitsusest ja ka sellest, kas tegu on korter- või eramajaga. Eestis on viimastel aastatel arutatud, kas jäätmevedu on praegu ehk liiga odav ja seetõttu ei võta osad elanikud jäätmete sorteerimist tõsiselt. Praegu viivad jäätmeautod tasuta ära elanike paberi- ja papi ning puhtad pakendid, kui need on muudest jäätmetest eraldi kogutud.

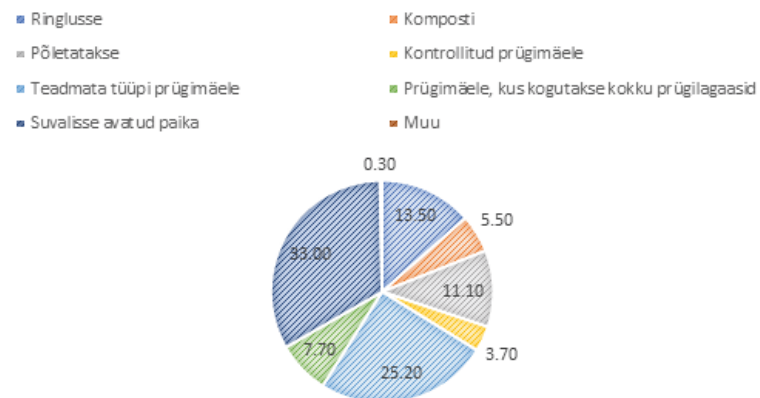
Suured jäätmed nagu katkine mööbel ning metall, autorehvid ja ohtlikud jäätmed (värvid, lahustid, lakid jms) ning tuleb viia eraldi jäätmejaama. Arvutid ja vana elektroonika tuleb viia kas jäätmejaama või väiksematesse kogumispunktidesse. Kõik poed ja tanklad, kus patareisid ja akusid müüakse, peavad tühje patareisid ja akusid ka vastu võtma ning neil peab selleks olema eraldi kogumiskastid. Vanad ravimid (eriti retseptiravimid) tuleb viia tagasi apteeki.

Kui palju jäätmeid läheb ringlesse?

Eestis läheb 28,4% olmeprügist uuesti ringlusse ehk neid materjale kasutatakse uuesti. Seda on teiste Euroopa riikidega võrreldes üsna vähe – liidu keskmine on u 46%. 2020. aasta 1. jaanuarist peab Eestis tekkinud olmejäätmetest ringlusse võtma vähemalt poole (ehk 50%). Maailmas läheb ringlusse umbes 13,5% olmejäätmeid. Sellele tasub juurde arvestada veel 5,5% olmejäätmeid, mida kompostitakse. Üle poole Eestis kogutud olmejäätmeid läheb põletamisele ning sellest toodetakse elektrit ja sooja. Nii pandi 2016. aastal Eestis ahju 56% olmejäätmeid, Euroopas keskmiselt aga vaid 26%.

Võrreldes mitmete teiste Euroopa riikidega viiakse Eestis vähem olmejäätmeid prügimäele. Euroopa Liidu reeglite järgi ei tohiks 2030. aastateks rohkem kui 10% olmejäätmeid ladustada (ehk prügimäele panna). Kui vaadata eraldi just plastpakendeid, siis neist läheb Eestis uuesti ringlusse 26,5% (Euroopa keskmine on 41,9%).

KUHU LÄHEVAD JÄÄTMED? (%)

Milliseid materjale saab ümber töödelda?

Klaasi saab sulatada ja uuesti kasutada pea lõpmatu arv kordi. Küll aga kulub selleks üsna palju energiat ning alati ei saa toota läbipaistvat klaasi, sest segatakse näiteks rohelist ja pruuni klaasi.

Metalle saab väga hästi ümber töödelda ja uuesti kasutada. Jäätmete seas on enamasti terasest ja alumiiniumist purke ja konserve. Alumiiniumist joogipurke töödeldakse palju ümber, sest ehkki see on energiakulukas, on alumiiniumimaagi (boksiidi) kaevandamine veel kulukam.

Paberit saab ümber töödelda, aga mitte lõputult, sest iga korraga muutub paberikiud lühemaks ning sellest saab üha kehvema kvaliteediga paberit. Näiteks kasutatakse paberijääke lõpuks munakarpi-de pressimiseks.

Plastiga on lugu keerulisem, sest plastmaterjale on väga erinevaid. Plastist ühekordsed joogipudelid (ehk PET-pudelid) on üsna kergesti ümbertöödeldavad ja seetõttu neid Eestis pandipakendina kogutaksegi. Aga enamikku plaste, näiteks kilekotte, üldiselt ümber ei töödelda, sest enamasti on need määrdunud ja ümbertöötlemise protsess on liiga kulukas.

Kangast saab ümber töödelda, aga paraku seda praegu kuigi palju ei tehta. On arvatud, et vaid 1% jäätmekangast saavad uued riided. Probleemiks on näiteks see, et kangajäätmeid ei koguta muudest jäätmetest eraldi ja nende ümbertöötlemine võib olla kulukas.

Pandipakendi süsteem

Eestis saab enamikku plastist, metallist ja klaasist joogipakendeid taaraautomaadi kaudu tagasi anda ja pandiraha (10 senti pakendi kohta) tagasi saada. Niimoodi korjatakse kokku kuni 90% pandipakendeist.

Edasi lähevad pakendid ümbertöötlemisele, näiteks metallpurgid viiakse Suurbritanniasse. Süsteem on toiminud 10 aastat. Kui rohkem eestlasi hakkas Lätist jooke kaasa ostma, siis arutati ka selle üle, kas võiks Eestis ja Lätis olla ühine pandipakendi süsteem. See tähendaks, et Lätist ostetud joogipakendeid saaks ära anda Eestis ja vastupidi. Plaani järgi võiks ühise süsteemiga alustada 2022. aastal.

Paljudes lääneriikides, sh Suurbritannias ja USA-s, toimib mingit tüüpi süsteem vaid mõnes piirkonnas. Milliseid joogipakendeid kogutakse ja kui palju raha tagasi saadakse, on erinev. Kuid üldiselt on kogemus näidanud, et inimesed on valmis pudeleid-purke raha eest kogumispunkti tooma.

USA-s on suured joogitootjad nagu Coca-Cola ja Pepsi pandipakendi süsteemi vastu, ehkki annavad aeg-ajalt raha väiksemate prügikoristustalgute jaoks. Coca-Cola on ka lubanud, et 2030. aastaks tehakse kõik nende pakendid vähemasti poole jagu ümbertöödeldud plastist. Alates 1987. aastast pole aga üheski USA osariigis suudetud pandisüsteemi seadusi vastu võtta. Arvatakse, et joogitööstusele läheks pandipakendi süsteemi korraldamine maksma miljardeid dollareid ja nad lihtsalt ei taha seda kulu enda kanda võtta.

Kui suur saastaja on rõivatööstus?

Keegi ei vaidle selle üle, et inimestel on tarvis riideid. Kuid aastakümneid üha kasvanud üleilmne rõivatööstus tekitab nüüdseks aastas 1,2 miljardit tonni kasvuhoonegaase. See on rohkem kui rahvusvaheline lennu- ja laevaliiklus kokku.

Kasvuhoonegaaside arvutamiseks hinnatakse, kui palju ressursse kulub kangamaterjali tootmiseks, värvimiseks, riiete õmblemiseks, ladustamiseks, transpordiks jne. On hinnatud, et kogu aastaks vajaliku kanga tootmiseks kulutatakse ära 4% maailma puhtast joogiveest.

Kiirmood tähendab, et näiteks Zara bränd toob igal nädalal klientideni 500 uut riideeseme tüüpi. Inimesed ostavad praegu 60% rohkem riideid kui 2000. aastal. Kuid hinnatakse, et koguni 40% ostetud riideid jääb kappi seisma ja neid ei kantagi. Uued asjad tulevad väga kiiresti peale. Pool kiirmoest jõuab vähem kui aasta pärast prügimäele. Vähem kui 1% kasutatud rõivamaterjalist läheb uute riiete tootmiseks.

Kuna kasutatud rõivaid ja ülejäänud kangast väga palju ümber ei töödelda, läheb aastas raisku hinnanguliselt u 450 miljardit eurot. Võrdluseks: Eesti riigieelarves on igal aastal raha kokku umbes 12 miljardit eurot.

2015. aastal oli 97% rõivatööstuse toormaterjali täiesti uus ja sellest toodeti 53 miljonit tonni kangakiudu. Sellest 73% läks hiljem prügimäele või põletati ära.

Milline kangas on keskkonnasäästlikum?

Aastast üleilmselt toodetud kangast 63% on sünteetilisest kiust, 26% puuvillast ja 11% muust. Laias laastus saab kangakiud jagada kaheks grüpi: keemilised ja looduslikud kiud.

Keemiliste kiudude alla kuuluvad tehiskiud, mille toorainet tselluloosi saadakse näiteks kuusest, pöögipuust ja eukalüptist. Keemiliste kiudude alla kuuluvaid sünteetilisi kiude (polüamiid, polüester, akrüül) toodetakse naftast.

Sünteetilised kiud on väga vastupidavad ja kerged, aga ei ima kuigi palju niiskust, annavad särtsu ja lähevad topiliseks. Sünteetilisest riideesemest eraldub ühe pesukorraga u 1900 mikrokiudu, mis võivad jõuda merre. Tselluloosipõhiste kiudude (viskoos, modaal, lyocell) tootmiseks on vaja kasutada üsna palju kemikaale. Kui vabrikus pole töö hästi korraldatud, võivad osad kemikaalid kahjustada töötajaid või jõuda loodusesse.

Looduslikud kiud on puuvill ja lina, aga ka loomsed kiud nagu lambavill. Puuvilla kasvatamine ja sellest kanga tootmine nõuab väga palju vett, pealegi kasutatakse üsna palju pestitsiide ehk keemilisi taimekaitsevahendeid. Orgaanilises puuvillakasvatuses on pestitsiide vähem, aga neid kasutatakse ikkagi. Puuvill imab hästi niiskust ja on naha vastu mõnus, kuid kortsus kergesti ja võib hallitama minna. Vill hoiab väga hästi soojust, kuid villa eest tuleb ettevaatlikult hoolt kanda. Kui 1 tonni villakiu tootmiseks (st lammaste pidamiseks) on vaja 278 hektarit, siis 1 tonni puuvillakiu jaoks on vaja vaid umbes 1 hektar maad.

Rõivatööstus pakub tööd ja palka

Hinnanguliselt pakub rõivatööstus tööd üleilmselt rohkem kui 300 miljonile inimesele. Rõivatööstusest saavad suurt tulud paljud maailma riigid.

Ehkki Euroopast on rõivaste tootmine liikunud suurema rahvaarvu ja odavama tööjõuga Aasia riikidesse, oli veel 2012. aastal Euroopas tekstiili- ja moetööstuses 1,8 miljonit töötajat. Näiteks 79% Bangladeshis, 52% Kambodžas ja 43% Sri Lanka ekspordist on rõivad.

Enamik kanga- ja rõivatööstuse töötajaid on naised – nende osakaal on hinnanguliselt 68% üleilmselt, kuid mõnes riigis võib see olla koguni 90%. Madalama sissetulekuga riikides peetakse kanga- ja rõivatööstust naistele üldiselt sobivaks ning seal töötamiseks pole sageli vaja ka kuigi palju oskuseid. Tööd õpitakse kohapeal. Nii mõneski riigis on see naistel üks väheseid võimalusi tööd teha ja palka teenida.

Kuid väga suureks probleemiks on töötingimused ja palk. Vabrikutes tehakse ületunde, ei lubata töötajatel puhata, sageli on seal palav, liiga palju töötajaid ja üleüldse ohtlik viibida. 2013. aastal varises Bangladeshis kokku Rana Plaza rõivavabrik, kus sai surma üle tuhande inimese. Seal tehti näiteks H&Mi riideid.

Endiselt võib juhtuda, et vabrikutesse on tööle pandud lapsed. 2014. aasta andmetel teenisid rõivatööstuse töötajad Bangladeshis, Kambodžas ja Sri Lankal kuus vähem kui 90 eurot. Aga Hispaanias teenis sama valdkonna töötaja vähemalt 752 eurot.

Plast ja plastiprügi

Plastid on sünteetilised materjalid, mille nimetus tuleb sellest, et need materjalid on painduvad, vormitavad („plastilised“). Plastide valmistamisel kasutatakse fossiilseid kütuseid.

1869. aastal valmis esimene poolsünteetiline plast, mille tootmiseks kasutati tselluloosi ning mis pidi asendama elevantiluu kasutamist piljardikeppide tootmisel. Plast oli odavam ja ka säästvam. Praeguseks on väga palju eri liiki plaste: näiteks PET, millest tehakse joogipudeleid; termoplastid, mis peavad vastu kuumale; bioplaste, mis on tehtud hoopis maisist jne.

Plastide võidukäik algas juba II maailmasõja aegu – tundus, et on avastatud imelised materjalid, mida on lihtne odavalt toota, millest saab teha absoluutselt kõike, ja mida on turvaline kasutada. 1960ndate lõpust hakkasid plastist asjad saama külge tähenduse, et tegu on millegi odava ja võltsiga. Kuid plastide tootmine aina kasvas. Nüüdseks on enamik meie ümber olevaid asju tehtud vähemalt mingil määral plastidest. 2018. aastal teatasid teadlased, et kogu maailmas toodetud plastist 91% pole jõudnud ümbertöötlemisse ega hävitatud. See tähendab, et praktiliselt kogu 50–60 aasta jooksul toodetud plast on veel planeedil alles.

Ühekordsetele plasttoodetele kehtestatakse üleilmselt järjest keeldusid, näiteks Euroopa Liidus on 2021. aastast keelatud ühekordsed plastaldrikud, kõrred, vatitikud jne. Praeguseks teame, et üliväike-seid plasti osakesi (mikro- ja nanoplasti) leidub igal pool – arktika-jääs, ookeanides, kraanivees. Teadlased alles uurivad, kas ja kui palju see ka inimese ja teiste loomade tervis mõjutab.

Keelatud ja maksustatud kilekotid

Ühekordsete plasttoodete keelustamisega koos on eri riikides piiratud ka kilekottide kasutamist. On arvatud, et ühte kilekotti kasutatakse vaid 12 minutit, kuid see jääb keskkonda alles kogu tuhandeks aastaks. Arvatakse, et aastas võetakse kasutusele 500 miljardit kilekotti. Seejuures kasutab keskmine ameeriklane aastas u 400 kilekotti, keskmine taanlane aga vaid 4.

Mitmed riigid on kehtestanud (õhematele) kilekottidele hinna – neid enam poest puuviljaleti juurest tasuta ei saa. Nii on Eesti poodides kilekotid tasulised. Näiteks Prantsusmaal on kilekotid keelatud 2016. aasta suvest saati. Kõlab karmilt, aga see tähendab, et poodides ei ole lubatud kasutada neid õhukesi, läbipaistvaid kilekotte (mis mahutavad vähem kui 10 liitrit ja mille paksus on vähem kui 50 mikronit), mida tavaliselt on näha poodide puuviljalettides. Kilekotid on keelatud ka Indias ja mitmetes Aafrika riikides.

Iirimaa kehtestas õhukestele kilekottidele juba 2002. aastal 15 eurosendise hinna. 2007. aastal tõsteti see 22 sendile. 2012. aastaks näitas statistika, et kui alguses kasutas üks elanik ligi 350 kilekotti aastas, siis 2012. aastaks kasutas üks elanik 14 kilekotti aastas.

Ehkki kilekotid on vaid osa plastireostusest, on bioloogid leidnud palju tõendeid, kuidas kilekotid on mereloomadele ja -lindudele surmavalt ohtlikud, kui nad neid söövad või neisse kinni jäävad.

Mida kasutada plasti asemel?

Teadlased, insenerid ja disainerid üle maailma otsivad täiesti uusi alternatiive plasti kasutamisele eriti just toidu pakendamisel. Venemaal Samara tehnikaülikoolis on teadlased valmistanud joogitopse, mis on tehtud püreestatud puu- ja köögiviljadest. Topis on söödavad – maitse pidi olema nagu viljal, millest see on tehtud. Topsisid saab kallata keevat vett. Need nõud peavad esialgu vähendama kosmonautide toidupakendite jäätmeid. Indoneesia idufirma Evoware on teinud adrust toidu ümbrispaberit ja kilet. Näiteks hamburgeri saab ära süüa koos sellise adrupaberiga. Adrukilest saab teha näiteks kiirnuudlite maitseainekotikesi, mis kuumas vees ohutult ära lahustuvad. Vajalikku adrut saab kasvatada rannikuvees. Lisaks teeb firma viigipuuvaigust šampoonipakendeid, mida saab kompostida.

Üks Londoni töörühm leiutas aga seadme, mida saavad restoranid ja hotellid kohapeal kasutada, et pakendada näiteks ketšupit või šampooni pisikestesse Delta pakenditesse. Pakendid on söödavad ja biolagunevad, kuid kuna nende sees on vedelikud, ei säili need kaua. Rootsist katsetatakse hoopis tselluloosist tehtud anumatega. Näiteks saab supitootja panna anumasse külmkuivatatud köögivilju ja maitseaineid. Sööja aga lisab anumasse kuuma vett, anum paisub supikausiks ning pärast söömist saab selle kompostida. Üks USA firma on indu saanud pesuvahendikapslitest, mis pesumasinas lahustuvad. Sarnasest polümeerist pakenditesse tahaks firma pakendada ka toitu, näiteks riisi ja pastat, mida vees keedetakse. Maitset need ei anna ja järelevalveametite hinnangul on sellised polümeerid toidus ohutud. Lisaks püütakse leiutada pakendeid, millele kuluks lihtsalt vähem materjali või mida saaks tagasi anda ja uuesti kasutada.

Kas ese on ka tegelikult biolagunev?

2019. aasta laulu- ja tantsupeol kasutati piduliste toitlustamisel plastist ühekordsete nõude asemel tselluloosist ja maisist ühekordseid nõusid. Peol jagati välja 180 000 supiportsjonit. Hiljem selgus, et kõik need biolagunevaks nimetatud nõud viidi ümbertöötlemiseks hoopis Soome.

Tegelikult ei ole kõik esemed, mida tootja „biolagunevaks” või „kompostitavaks” nimetab, tegelikult lihtsasti lagunevad. Biopõhine plast on naftatoodete asemel valmistatud näiteks maisist või suhkruroost. Kõik biopõhisest plastist tehtud esemed ei pruugi aga olla biolagunevad, vaid neid võib olla vaja ümber töödelda samamoodi, nagu ka tavalist plasti.

Biopõhisest plastist esemed, mis tõesti kompostis lagunevad, on märgistatud näiteks OK Compost või The Seedling märgisega. Aga ka need ei tähenda, et esemeid saaks kodus komposti panna, vaid neid vaja tööstuslikult kompostida. Tööstuslik kompostimine toimub nt Jõelähtme, Väätša ja Paikuse prügilas ja Pärnamäe jäätmejäamas – neisse viiakse ka kodude biojätmed. Seal on kompostimiseks ruumi, hakitud komposti segatakse sageli ja hoitakse seda piisavalt niiske ja hapnikurikkana, et lagunemine toimuks piisavalt kiiresti ja reeglite järgi. Sellises kompostis tõuseb temperatuur koguni 70 kraadini.

Kodus tegelikult bioplasti kompostida ei tasu, sest ei ole võimalik tagada nii kõrget temperatuuri ega ka käia komposti nii sageli segamas. Tasub ka meeles pidada, et prügimäel biolagunevad esemed ei lagune, sest seal pole vajalikke tingimusi.

Toidu äraviskamine

Euroopas läheb igal aastal raisku hinnanguliselt 88 miljonit tonni toitu, mis on keskmiselt 173 kg inimese kohta. Toitu läheb raisku nii kasvatamises, tootmises, kauplustes, söögikohtades kui ka kodudes.

Seejuures on ehk mõnelegi üllatav, et Eesti on „toiduraiskajate edetabelis” üsna ees: Eestis läheb aastas raisku kokku 265 kg toitu inimese kohta, millest rohkem raisatakse vaid kolmes riigis (Küprosel, Belgias ja Hollandis). Lätis ja Leedus on see näitaja vaid 110–119 kg. Üle poole (53%) kogu toidu raiskamisest juhtubki kodudes – toitu visatakse lihtsalt ära.

Täpsem uuring kodudes toimuva kohta andis tulemuseks, et üks inimene tekitab kodus aasta jooksul 54 kg toidujätmeid ja sellest 19,5 kg on raisatud toit. Eesti koolisööklates läheb aastas raisku 1400 tonni toitu ehk u 9 kg õpilase kohta. Enamasti tehti kas liiga palju süüa või võtsid õpilased taldrikule rohkem toitu, kui jaksasid süüa.

Poes tuleks vahet teha „parim enne” ja „kõlblik kuni” kuupäevadel, sest nende tähendus on erinev. „Parim enne” tähendab, et toitu võib süüa ka pärast märgitud kuupäeva, kuid see ei pruugi enam olla kõige parema maitse või tekstuuriga. Kindlasti ei ole seda ohtlik süüa.

„Kõlblik kuni” tähendab, et toitu võib süüa kuni selle kuupäevani, aga pärast seda läheb toit üsna tõenäoliselt ruttu halvaks, isegi, kui seda korralikult külmpakis säilitada.

Biojätmete kompostimine

Euroopa Liidu statistikaameti andmete järgi töödeldakse Eestis aastas ümber vaid 14 kg biojätmeid elaniku kohta. Euroopa Liidu 28 liikmesriigi keskmine on aga 81 kg elaniku kohta. Ehkki Eestis on jätmete liigiti (sh biojätmete) eraldi kogumine kohustuslik, pole Eestis veel võimalik suures mahus biojätmeid tööstuslikult kompostida (vt ka 13. infokaarti). Üha enam räägitakse sellest, et kodumajapidamised peaksid ise biojätmeid kompostima.

Eestis on eramajades ja taludes ikka aianurgas kompostihunnikut peetud – sinna visatud kartulikoortest, rohitud umbrohost ja muudest toidujääkidest saab peagi taimedele väärtuslik väetis. 2015. aastal tehtud küsitlus näitas, et pooled elanikud, kes biojätmeid eraldi koguvad, panevad need biojätmete konteinerisse. Neid tühjendavad prügifirmad. Vähem kui pooled kompostivad oma aianurgas ning vaid 6% kompostivad isiklikus või korteriühistule kuuluvas kompostis.

Kui eramajas saab tõesti kompostikasti ise aeda ehitada, siis korterimajades on asi veidi keerulisem. Küll aga näitas 2019 sügisel tehtud küsitlus, et vähemasti pooled korteriühistud tahaksid kompostimise kohta rohkem infot. Mitmed Eesti firmad on arendanud ka komposterkaste, mis saab korteris kasutada.

Toidu pakendamine

Toidupakendite ülesanne on toitu kaitsta ja säilitada, kuni see jõuab sööjani. Enamik toidupakendeid on tehtud plastist, mis lihtsasti toodetav, kerge ja hügieeniline. Pakendi tüüp sõltub toidust – näiteks kas toit säilib paremini vaakum- või gaasipakendis. Õhuvabades pakendites ei saa mikroobid areneda ning toidu maitse ja välimus ei muutu.

Teisest taaskasutatakse ühekordseid plastpakendeid vähe (vt 5. infokaarti), need lagunevad alles sadade aastate pärast (kuid seegi on tegelikult uurimata; vt ka 10. infokaarti) ning enamasti jõuavad pakendid lihtsalt prügimäele või loodusesse. Teatud tüüpi plastid hakkavad kuumenedes ohtlikke aineid eritama, samuti võivad probleemiks olla pakendil kasutatud toiduvärvid. Näiteks PET-pudelid, millesse villitakse vett ja karastusjooke, ei tohi pliidi lähedale või päikese kätte seisma jääda, sest erituma hakkavad toksilised ained. Jooja aga tunneb joogil „plastimaitset“.

Klaasist toidupakend on enamasti palju raskem, kuid see võib transpordil katki minna. Klaasi ja metallpurkide ümbertöötlemine on aga palju lihtsam (vt 5. infokaarti).

Üha enam luuakse maailmas ka n-ö pakendivabu kaupluseid, kus on võimalik toitu osta kaalu järgi oma kotti või anumasse. Toidu kodus pakendamiseks kasutatakse ka näiteks mesilasvahaga kaetud riidelappe, millesse saab mähkida näiteks juustu ja võileibu.